

КОЛОДЗІНСЬКИЙ МИХАЙЛО ФРАНЬОВИЧ
(1902-1939)

1938-1939 рр. — період утворення і розвитку Карпатської України, спочатку автономної, а згодом самостійної держави. У зв'язку з загостренням міжнародної ситуації уряд А.Волошина починає приділяти значну увагу формуванню власних збройних сил — Карпатської Січі. Молода українська армія на Закарпатті вимагала досвідчених військових кадрів, яких карпатський уряд не мав. Саме тому робиться спроба залучити до своїх лав кадрових військових з Галичини, Буковини і Волині. Коротким часом це було зроблено. Різні функції тоді виконували генерали Й.Капустянський, В.Петрів, В.Курманович, члени Проводу Українських Націоналістів З.Коссак, Р.Шухевич, Я.Барановський, О.Сеник та ін. Однак серед усієї цієї плеяди військових фахівців особливо виділявся полковник Михайло Колодзінський, більш відомий на Закарпатті як полковник Гузар.

Михайло Франьович Колодзінський народився 26 липня 1902 р. в с.Поточище Городенківського повіту (сьогодні Городенківський район Івано-Франківської області) в селянській сім'ї. Закінчив Коломийську гімназію (1924), правничий факультет Львівського університету і старшинську школу польського війська (1928). Член Української Військової Організації (1922), військовий референт першої Крайової Екзекутиви на західноукраїнських землях (лютий 1929). У січні 1932 р. Михайло Колодзінський був заарештований у Львові польською поліцією за виступ перед молоддю з лекцією «Націоналісти і військове виховання» і більше року перебував в ув'язненні [574, С.1083].

У 30-х роках ім'я М.Колодзінського було добре відоме військовим фахівцям Європи. Завдяки опублікованим працям «Українська воєнна доктрина», «Воєнне положення і стратегічне значення Закарпаття», «Іван Богун», «Польське повстання 1863 р.», «Залізнична комунікація в СРСР», «Боротьба італійців за незалежність і соборність», «Партизанська війна» зарекомендував себе як один з визначних теоретиків військового мистецтва в Європі (*див. аналіз праць детально на стор. 60-61 — Ред.*)

Михайло Колодзінський одним із перших з'явився на Закарпатті і був включений до військового штабу Карпатської Січі. Як і всі його товариші, він діяв під псевдонімом. В.Гренджа-Донський називав полковника Гузара «мозком Січі». Так воно і було в дійсності. Про Гузара збереглися найкращі спогади. Ось як його описав уже згадуваний нами В.Гренджа-Донський: «Його постать була завжди мені імпонуючою, — тепер просто його обожаю. Хоч він і ходить у цивільному одязі, зразу видно, що воєн... Палає ненавистю проти ворогів, його спокійне, зрівноважене обличчя є виразом хороброї душі, ті тверді риси віддзеркалюють безмежну, незастраниму відвагу...» [16].

13-14 березня 1939 р. тривали бої між січовиками і чеським військом. Оборону січового готелю очолював М.Колодзінський. Сили воюючих сторін були нерівні, але, незважаючи на це, полковник Гузар тільки тоді склав зброю, коли одержав особистий наказ А.Волошина. «У словнику українського націоналіста нема слова «капітулювати». Сильний ворог може нас у бою перемогти, але поставити нас перед собою на коліна ніколи!» — така була відповідь М.Колодзінського на ультиматум чехів.

15 березня 1939 р. міністр Карпатської України С.Клочурак підписав наказ про створення нового штабу Карпатської Січі. Хоча його очолював полковник Сергій Єфремов, але весь тягар керівництва Січчю ніс на своїх плечах М.Колодзінський. Необхідно погодитись з І.Сарвадієм, що «штаб Січі... властиво в час боїв проти мадярів не існував». Як винятком названий автор називає Колодзінського, який продовжував залишатися дійовим. «Молодий поручник, — писав він, — в розпуці шукає свого порятунку на полі бою. З лицарською посвятою він засновує сотні добровільців й разом виходить на поле битви — Красне поле». М.Колодзінському вдалося сформувати всього один полк, який зайняв позицію «при битій дорозі на Краснім Полі й далі вздовж залізничного насипу» [878]. Його спроби встановити зв'язки між окремими відділами нічого не дали. Залишалося одне — дорого віддати ворогу своє життя, про що пророчив М.Колодзінський в одній із своїх довоєнних праць.

Події 15-16 березня 1939 р. показали, що Карпатська Січ не була підготовлена до серйозного опору ворогові. Необхідно погодитись з В.Гренджою-Донським, який писав, що причиною такої невідповідності були «амбіції наших молодиків». До Головної Команди нерідко проникали люди, які навіть не мали військового стажу, в той час як В.Курманович, В.Петрів, М.Капустянський та інші досвідчені військові виконували другорядні функції. Звичайно, що не така армія була ідеалом М.Колодзінського. Актуальними для тих трагічних днів березня 1939 р. залишалися його слова з «Української воєнної доктрини»: «Нам не можуть імпонувати малі армії, малі концепції й малі люди». На жаль, чимало таких «малих людей», далеких від військової справи, потрапили до Головної Команди Карпатської Січі.

Михайло Колодзінський-Гузар останнім покидав поле бою на Красному полі. Будучи важко пораненим, він разом із своїм товаришем З.Коссаком-Тарнавським відступав у напрямку до Солотвина. В.Гренджа-Донський писав, що їх заарештували терористи в селі Апша і через деякий час розстріляли. Відомий український письменник вважав, що Колодзінський загинув близько 20 березня. І.Сарвадій дотримувався думки, що «під час відступу його мадяри догнали і вбили». Михайло Колодзінський-Гузар віддав усі свої сили для оборони молодої української держави на Закарпатті й не його вина у тому, що таким трагічним був її кінець.